

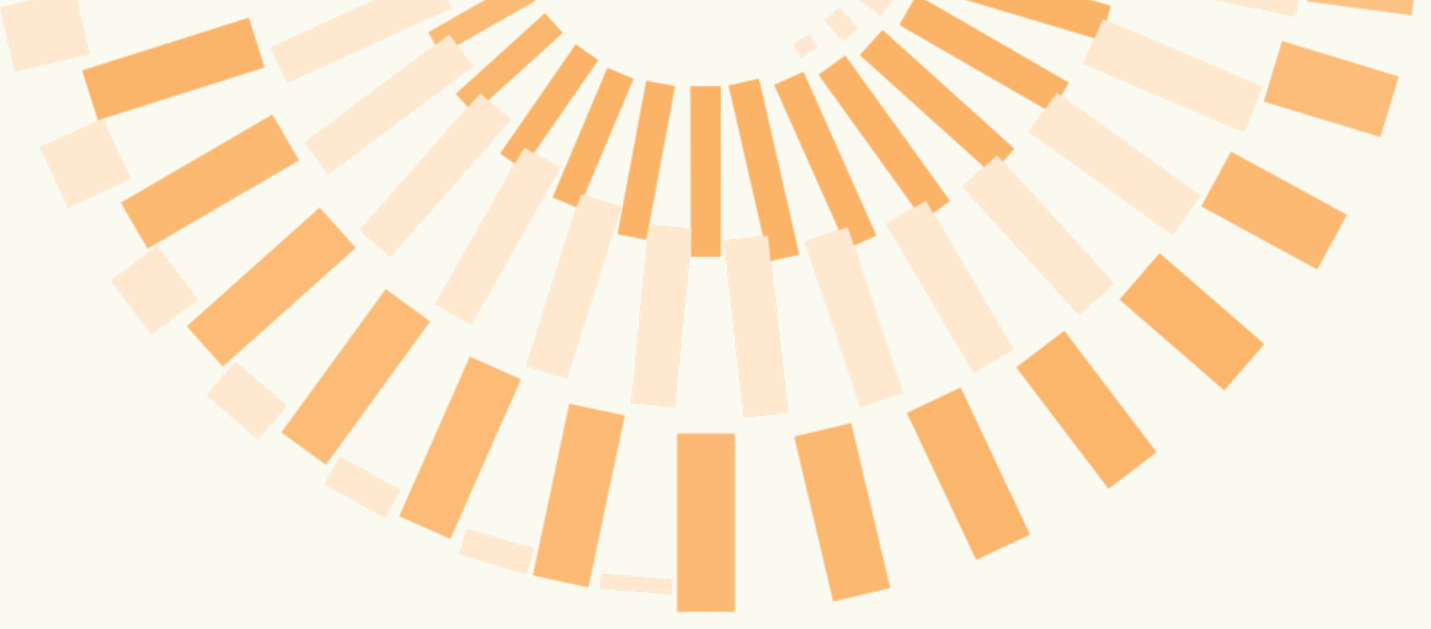
Zomer 2024

Hovenier

het Zonnewiel
Vrijeschool De Bilt

Stel je eens voor... je staat op een weg, bovenaan een landtong die ver de zee in reikt. Het groene glooiende landschap strekt zich voor je uit. Aan het einde van de weg zie je de witte vuurtoren. De zee is rustig en kalm. In de verte komen twee bruinvissen uit de glinsterende zee boven en de zon schijnt in stralen door de sluierbewolking... Daar moet ik aan denken bij het woord 'Stralen', het thema voor deze Hovenier. Het was het landschap dat ik afgelopen vakantie in Denemarken voor me zag. Het plekje was magisch en het uitzicht fenomenaal. Alles kwam samen: de natuur, de zon, de rust... het maakte dat ikzelf ook ging stralen. Stralen, het kent vele facetten. Van de zon met zijn zonnestralen, van de leerling die straalt omdat 'ie trots is, van de energie die letterlijk straalt. Op verschillende wijzen komt het thema terug in de nieuwe Hovenier. Zo wordt onze 'eigen' Petra geïnterviewd als oud leerling en vertelt ze stralend over haar nieuwe boek. En juf Anita vertelt stralend over háár klas 6, die bijna uitvliegt. Gijs legt het thema Stralen bijna letterlijk vast en doet dit weer op zijn eigen creatieve manier. We hopen dat je ook dit keer weer geniet van het zomernummer. Als redactie hebben we hier weer met veel liefde en aandacht aan gewerkt, deze keer met twee nieuwe redactieleden. Helaas is dit ook het laatste nummer voor twee andere redactieleden want hun kinderen gaan naar het Voortgezet Onderwijs. Miranda en Marrit: enorm bedankt voor al jullie inzet. En om nu eens een beeld te krijgen van de mensen achter de Hovenier, dit keer geen foto van alleen de eindredacteur maar van de hele redactie.

Ik wens jullie veel leesplezier toe deze zomer, waarbij de zon maar flink mag gaan 'stralen'.

Lieve groeten,
Inge

Colofon

Deze uitgave van de Hovenier is samengesteld door een enthousiast team van ouders van vrijeschool Het Zonnewiel De Bilt.

Redactie

Miranda van den Akker
Nico Groot
Petra van Helden
Gijs 't Hoen
Inge Jager
Marrit op ten Noord
Nicoline Roelofs
Jentl van Wijk
Lotte Wolters

Gastredacteurs
Maite Nikkessen

redactie@zonnewieldebilt.nl
www.zonnewieldebilt.nl/hovenier

Omslag

Voorkant Ilse Werdler
Achterkant Rense van Aarnhem en
Anouk Vermeulen

Vormgeving

Ton Werinussa (Seizoener)

Abonnementen

€ 37,- per jaar incl. verzending
opgave via redactie@zonnewieldebilt.nl

Het Zonnewiel

Weltevreden 6 - 3731 AL De Bilt
Tel: 030-2210430
info@zonnewieldebilt.nl
www.zonnewieldebilt.nl

'Wat we hier doen vind ik 10 keer zo mooi!'

Sinds 3,5 jaar is Nico Groot schoolleider van Het Zonnewiel, waar iedereen hem kent als 'meester Nico'. Wie is hij nog meer? Waar gaat hij van stralen en welke stralende momenten zijn op zijn pad gekomen?

Een openhartig interview met Nico Groot waarin ik hem steeds twee keuzes gaf. Wie is Nico en wat past bij hem?

Strand of bos

Met het strand heb ik niet veel. Meer met bos. Ik woon in de Betuwe. De Waal vind ik prachtig. Bij zo'n rivier gebeurt altijd wat. Er is altijd leven. Hoog- of laagwater, bloeiende planten, wilde paarden en scheepvaart. Een mooie mix van natuur en activiteit van mensen. Als ik zou moeten kiezen tussen bos of rivierenlandschap, koos ik voor het laatste.

Ochtend- of avondmens

Ik ben een avondmens. Lees dan graag een boek of kijk een film. Ik zou best tot laat door willen gaan, maar sta s' ochtends om zes uur op. Om elf uur s' avonds gaat het licht uit. Dan kan ik s' morgens weer stralen', zegt Nico lachend.

Donderstraal of braaf

Ik herinner me dat ik op de basisschool wel eens met een stel jongens een stinkbom in de klas heb gegooit. We moesten toen nablijven in die klas, waar ook nog eens de kachel flink hoog werd gezet. Ik deed mee, maar het was niet mijn idee. Als directeur heb ik ook eens een 1 april grap uitgehaald. Ik heb toen gezegd dat de waterleiding op school werd afgesloten, en dat iedereen nog even naar de WC moest gaan. Dus de hele school naar het toilet... Maar ik ben zeker geen donderstraal. In wil in verbinding staan en betrouwbaar zijn, met zo nu en dan een grap.

Leider of volger

Ik ben wel schoolleider, maar geen leider in hart en nieren, in die zin dat ik niet altijd het voortouw neem. In mijn team houd ik het overzicht, regisseer, organiseer en faciliteer. Ook ben ik wel een volger. Ik heb een tweelingbroer. Als die vroeger met een idee kwam, voerde ik het uit.

Wat raakt jou in de vrijeschool?

Tijdens mijn studie Fysiotherapie woonde ik in een kraakpand. Daar woonde ook een verslaafde. Deze man was de weg behoorlijk kwijt. Dat vond ik zo zonde. Het was voor mij reden om met mijn studie te stoppen en het vrije schoolonderwijs in te gaan. Ieder kind is een authentiek wezen, dat op aarde komt met zijn eigen talenten en uitdagingen. Op de vrijeschool kan het zich in de volle breedte ontwikkelen. Daar ga ik van stralen. De mensvisie in de vrijeschool vind ik heel sterk.

Wanneer ben je trots op een klas?

Ik vind een toneelstuk dat een klas neerzet altijd een hele prestatie. Als ik in het handvaardigheidslokaal rondloop en al die mooie werkstukjes zie, vind ik dat geweldig. Ook de kunstzinnige verwerkingen die gemaakt worden in het periode-onderwijs zijn schitterend. Dan kan ik echt trots zijn op ons onderwijs.

Vroeger, op mijn basisschool, vulden we een schriftje in en gaven antwoord op vragen. Het onderwijs daar was degelijk en weinig inspirerend. Wat we hier doen vind ik 10 keer zo mooi!.

Wanneer was jij het stralend middelpunt?

In klas zes van de basisschool had ik de hoofdrol in de eindmusical. De musical ging over een clochard in Parijs die onder een brug sliep. Ik was de clochard, de dakloze, lacht Nico. Ik vond het spannend, maar stapte ook gewoon in de rol. In mijn tijd als leraar heb ik ook kinderen zien opbloeien bij een rol op toneel. Een kind kan in een andere rol helemaal open gaan.

Van welk advies of inzicht ga je stralen?

Ik denk dan aan een spreuk van Nelson Mandela, die me altijd raakt. *'Onze diepste angst is niet dat we onmachtig zouden zijn. Onze angst betreft juist onze niet te meten kracht. Niet de duisternis maar het licht in ons, is wat we het meeste vrezen.'*

Als ik wat minder goed in m'n vel zit of ergens tegen op zie, dan denk ik aan deze spreuk. De spreuk geeft me kracht en innerlijk licht. De hobbel die op m'n pad is gekomen, kan ik dan makkelijker nemen.

Interview met een oudleerling

Vertrouwen hebben om je eigen pad te kiezen

TEKST: MAITE NIKKESSEN | BEELD: EIGEN COLLECTIE PETRA VAN HELDEN EN MARRIT OP TEN NOORT

Petra groeide op in Utrecht als oudste in een gezin met vier dochters. Toen de schoolkeuze aan de orde was, bezocht haar moeder open dagen van verschillende basisscholen en het viel haar op dat er meteen al nadruk lag op presteren en niveaus. Een buurvrouw vertelde haar over een nieuw gestarte vrijeschool in Bilthoven. Dat bleek precies te zijn wat ze zocht. Petra kwam in 1983, op vijfjarige leeftijd in de kleuterklas op de -toen nog- Rudolf Steinerschool in Bilthoven, aan de rand van het bos.

Petra vertelt: "Ik was een piekeraar; ik dacht van jongs af aan veel na over de wereld. Mijn moeder wilde graag dat ik wat minder in mijn hoofd zou zitten. Omdat we uit een christelijke familie kwamen, was de vrijeschool geen voor de hand liggende keuze. Uiteindelijk gingen we alle vier naar de vrijeschool in Bilthoven en aansluitend naar de Stichtse Vrije School in Zeist. Mijn ouders waren niet antroposofisch, maar ze maakten wel bewuste keuzes in de opvoeding. Zo groeiden wij op zonder televisie, maar volgens mij was dat vooral omdat mijn ouders wilden dat wij veel speelden. Mijn vader was een goede huttenbouwer en hij bouwde ze met ons in de tuin, in het bos of op de bank. Ik herinner mij mijn kindertijd als een aaneenschakeling van spel.

In de kleuterklas zat ik bij juffie Isabel, die mijn eigen kinderen jaren later ook nog als kleuterjuffie hebben gehad. Ik vond de kleuterklas ontzettend spannend. Al die grote kinderen! Ik was behoorlijk onder de indruk van alles en iedereen. Wat mij het meest is bijgebleven van die tijd zijn de sprookjes en de mythische

Petra van Helden is de moeder van Amin (18 jaar, Stichtse Vrijeschool, 12e klas), Louiza (15 jaar, Stichtse Vrijeschool, 10e klas) en Hanan (9 jaar, 4e klas Het Zonnewiel). Petra is getrouwd met Mohammed, die bij het KNMI werkt en daarnaast sportinstructeur is.

wereld die juf met ons creëerde. Elfjes, feeën, kabouters... Omdat de school aan de rand van het bos stond, maakten we heel vaak boswandelingen. Ik herinner mij dat ik altijd keek of ik ergens een kabouter zag. Als kind dacht ik wel eens dat ik er één zag, ik hoopte het in elk geval heel erg.

Na de kleuterklas kreeg ik de eerste jaren meester Aad en later meester Edgar. Meester Aad was een aardige meester maar raakte op een zeker moment overspannen. Toen volgde er een tijd waarin we veel verschillende leerkrachten kregen. Voor mij voelde de klas rommelig en ik voelde mij niet veilig om mij te uiten.

Ook de middelbare schooltijd was veelal onrustig, maar ik heb in

die tijd de angst voor het oordeel van anderen van mij af kunnen schudden. Ik ging meer mijn eigen weg en had vooral aandacht voor het leven, school was een bijzaak. Misschien was dat voor leraren niet altijd fijn. Voor mij was het bevrijdend om minder in het gareel te lopen. Pas in de elfde klas dwarrelde het stof neer en kreeg ik belangstelling voor de lesstof.

Wat mij blijft van de vrijeschool zijn de toneelstukken. Ik weet nog van elke klas welk toneelstuk we speelden en welke rol ik had. In klas zeven speelde ik, ondanks mijn onzekerheid, de hoofdrol in Marco Polo en in de twaalfde klas speelde ik Antigone. Toneel sprak me zo aan dat ik uiteindelijk naar de toneelschool wilde. Het liep anders.

De puberteit was een fase waarin ik mij met levensvragen bezig hield en op zoek was naar mijn bestemming. In de zomer na mijn eindexamen ben ik boeken gaan lezen over de verschillende godsdiensten en zo ook de Koran. Ik besloot een tussenjaar te nemen om te reizen en op die manier verdieping op te zoeken. Het lezen van de Koran maakte grote indruk op mij en sloot heel erg aan bij de levensvisie en bij de gedachten die ik had. Al vrij snel, rond mijn negentiende, besloot ik dat ik moslim wilde worden. Mede daarom ben ik Religie en Levensbeschouwing gaan studeren met de specialisatie islam. Na mijn afstuderen ben ik bij de IPABO in Amsterdam gaan werken als docent Levensbeschouwing.

Toen ik de Koran las, verwonderde het mij hoezeer de verhalen uit de Koran lijken op de verhalen die ik kende uit het jodendom en christendom en ik zag wat een mogelijkheid deze verhalen bieden voor dialoog. Ik ontdekte dat de wereldgodsdiensten sterk met elkaar verbonden zijn en ik vond het ook voor kinderen belangrijk dat ze meekrijgen dat er zoveel overeenkomsten zijn. Voor mijn eigen kinderen was ik op zoek naar boeken met koranverhalen, maar die kon ik niet echt vinden. Toen ben ik ze zelf gaan schrijven. In 2017 verscheen mijn eerste boek: Kinderen van Adam, verhalen uit de Koran. Onlangs, in januari 2024, is mijn nieuwe boek Mohammed uitgekomen. Dit boek vertelt het verhaal van het leven van de profeet Mohammed. Voor allebei de boeken hoop ik dat ze een brede doelgroep aanspreken, dat het boeken zijn die voor moslimkinderen herkenbaar zijn, maar ook voor niet-moslims toegankelijk.

Toen ons oudste kind een baby was wilde het toeval dat we op loopafstand van Het Zonnewiel kwamen te wonen. Het was niet direct een uitgemaakte zaak dat onze kinderen daar naar school

zouden gaan. We vonden het belangrijk dat de kinderen met hun Marokkaans/islamitische achtergrond herkenning zouden vinden, en dan ligt de vrijeschool niet direct voor de hand. Tegelijkertijd heb ik altijd ervaren dat mogen zijn wie je bent een belangrijke waarde is op de vrijeschool. Wat je meebrengt vanuit je achtergrond wordt daarom gewaardeerd. Dat is de reden dat we toch voor Het Zonnewiel kozen, en dat hebben we hier ook ervaren. Een voorbeeld: toen Louiza een keer met een hoofddoekje naar de peuterklas kwam zei haar juf: "Wat zie je er prachtig uit!"

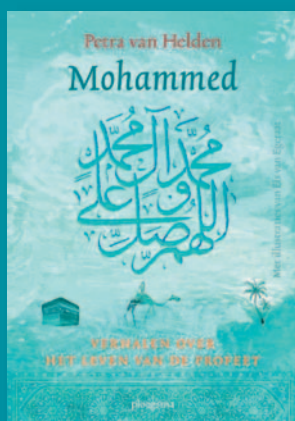
Ik heb altijd het gevoel gehad dat de leerkrachten onze kinderen hebben gezien voor wie ze zijn. Ik ben ze enorm dankbaar voor wat ze onze kinderen geboden hebben.

Vanuit school zijn er initiatieven om ook aandacht te besteden aan de islam, zo ben ik vaak gevraagd input te leveren bij ramadanvieringen in de klas. Het zou wel mooi zijn als zoiets niet afhankelijk is van de leerlingen die op dat moment in de klas zitten, maar als diversiteit een structurelere plek heeft binnen de school.

Terugkijkend ben ik blij dat mijn moeder eigenwijs genoeg was om voor mij en mijn zusjes voor de vrijeschool te kiezen. Toen ik met mijn zusjes sprak over wat het ons gebracht heeft, noemden ze dat ze met het vrijeschoolonderwijs goed toegerust zijn voor het leven. Of het gaat om kleding verstellen als het nodig is, een boompje planten, een presentatie geven voor een grote groep; je treedt de dingen vanuit vertrouwen tegemoet. En dat wij vanuit school en huis hebben meegekregen dat je mag zijn wie je bent. Dat is toch het meest waardevolle wat je als kind kunt ervaren.

Samen zingen hebben mijn zusjes en ik ook veel gedaan, al gaat dat tegenwoordig lastig omdat twee zusjes in Australië wonen en één in Oostenrijk. Wij hebben de spreuk "Ik zie rond in de wereld" wel erg letterlijk genomen.

Ik heb vast aan de vrijeschool (en natuurlijk aan de open houding van mijn ouders) te danken dat ik de vrijmoedigheid had om mij in de islam te verdiepen. Ik heb gemist dat ik als kind de traditie van de islam meegekregen heb, maar ik ben wel met voldoende nieuwsgierigheid grootgebracht om de wereld verder te onderzoeken, en met voldoende vertrouwen om het pad te kiezen dat bij mij past."

Kinderen van Adam - Uitgeverij Ploegsma / Mohammed - Uitgeverij Ploegsma

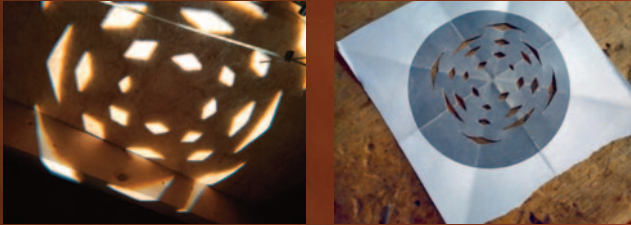
Stralen

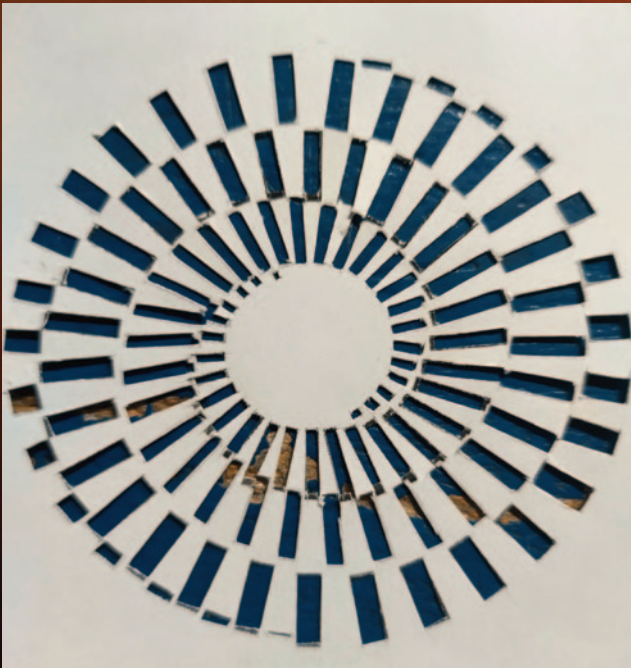
TEKST & BEELD: GIJS 'T HOEN

Toen het thema 'Stralen' bekend werd dacht ik meteen aan een 'gobo'. Een gobo noemen wij in het theater een stalen plaatje wat je in de bundel van de theaterlamp doet. Het leek mij leuk om de stralen van het logo van Het Zonnewiel op die manier te fotograferen.

Een gobo is van staal om dat theaterlampen veel licht moeten geven en daardoor erg warm worden. Iets anders dan staal zou verbranden in de lichtbundel. Sinds dat de lampen vervangen zijn door LED lampen wordt het minder warm en kwam ik op het idee om te proberen of het ook met papier kan.

Eerst heb ik het logo uitgeprint waarna ik het met een mesje heb uitgesneden. Om de foto te kunnen maken heb ik heel veel rook in de zaal geblazen en daarna deze foto gemaakt.

Het logo zelf op de foto zetten werkte minder mooi dan gedacht dus is de foto op de pagina hiervoor het resultaat geworden.

Klas 6 vliegt uit

Klas 6 is een klas die van uitdagingen houdt. Wie is het snelst, het eerst, heeft het meest...? Het is een sportieve klas die van bewegen houdt, een klas met veel verschillende talenten: filmpjes maken, paardrijden, voetballen en andere sporten. Het kan voor de leerlingen een uitdaging zijn om er 'voor te blijven gaan', zeker als het wat lastiger wordt. In een competitieve klas moeten leerlingen leren bij tegenslagen door weerstanden heen te gaan. Maar met zoveel energie, kleurrijkheid en verscheidenheid aan talenten hebben ze genoeg in huis om het nieuwe avontuur aan te gaan. Op naar de middelbare school! Enkele leerlingen vertellen over hun schoolkeus, blikken terug en kijken vooruit.

TEKST: PETRA VAN HELDEN | BEELD: JENTL VAN WIJK EN PETRA VAN HELDEN

Youri (wil naar het Herman Jordan college)

Ik zit op deze school vanaf de 3e. Daarvoor zat ik op een Dalton school. Daar moest ik veel zelfstandig doen en zelf plannen. Hier doet iedereen hetzelfde. Dat was wel even wennen. Ik herinner mij van deze school de feesten, zoals met St. Jan over het vuur springen, handvaardigheid en handwerken. Toen ik naar de open dag van het Jordan ging, voelde ik mij gelijk welkom. De leraren waren heel aardig en open. Daar zal ik wel weer meer zelfstandig moeten werken. Ik zie er tegenop om mijn vrienden achter te laten. Veel kinderen gaan naar de Werkplaats of de Stichtse, en ik ben de enige die naar het Jordan gaat. Maar ik heb wel zin in een leuke nieuwe klas en een leuke mentor. Wat ik nog tegen het Zonnewiel wil zeggen? Ga door met leuke feesten en tradities.

Yara

Yara (wil naar Aeres)

Vroeger zat ik op een andere school, maar daar werd ik gepest. Vanaf de 4e zit ik op het Zonnewiel en dat was veel fijner omdat het hier wel lukte om vrienden te maken. Wat ik voornamelijk leuk vond aan deze school was handenarbeid, om eigen creaties te maken. Na de zomer wil ik naar Aeres. Ik zie wel op tegen het huiswerk, maar mijn zusje en mijn beste vriendin gaan ook naar Aeres en het lijkt mij leuk om samen te gaan. Op Aeres hebben ze kookles en daar heb ik veel zin in want ik kook nu ook al veel. En ze hebben er dieren, zoals hamsters. Thuis heb ik katten, dat zijn mijn lievelingsdieren. Ik ben benieuwd hoe de kinderen daar zijn want ik heb zin om nieuwe vriendinnen te maken. Mijn tip voor het Zonnewiel is dat ze niet zulke dure kasten moeten kopen maar dat geld beter aan kamp kunnen besteden.

Abed

Abed (wil naar de Werkplaats)

Wat ik mij herinner van mijn tijd bij de kleuters is dat we alleen maar speelden. Dat vond ik op zich wel leuk maar ik vroeg mij wel af of ik wel genoeg had geleerd, maar later heb ik ontdekt dat ik wel genoeg geleerd heb. Leuke herinneringen aan deze school heb ik over de feesten zoals St. Jan en Sinterklaas. Van St. Maarten herinner ik mij dat ik, toen ik klein was, langs de 6e klassers ging die in huisjes zaten. Dit jaar zat ik zelf in zo'n huisje en zag ik dat de kinderen die langskwamen dat ook spannend vonden. Ik heb mij ingeschreven voor de Werkplaats, vooral omdat het dichtbij is en omdat mijn vrienden zich daar ook hebben ingeschreven. Ze werken daar met een loting, en als ik uitgeloot word ga ik naar het Gerrit Rietveld college. Ik heb er geen stress van, ik zie het wel. Wat mij leuk lijkt aan de middelbare is om na schooltijd met vrienden af te spreken, en andere talen te leren en wiskunde. Waar ik tegenop zie is als er stomme kinderen in mijn klas blijken te zitten.

Over het Zonnewiel wil ik zeggen: Het is een leuke school. Af en toe zijn ze wel streng, maar dat is ook wel nodig. Juf Anita geeft goed uitleg en ik heb veel van haar geleerd.

Sascha

Sascha (wil naar de Stichtse Vrije School)

Ik zit op het Zonnewiel vanaf de kleuters. Je mocht in de kleuterklas geen speelgoed mee naar school nemen en ik weet nog dat we dat dan stiekem deden en er mee gingen spelen tijdens het buitenspelen. Buitenspelen vond ik altijd leuk. Tot de 4e gingen we vaak voetballen en later speelden we verstoppertje of tikkertje. Na de zomer wil ik naar de Stichtse. Het brede onderwijs vind ik fijn, en dat je niet vakken laat vallen, maar van alles wat meekrijgt in de periodes. Ik ben niet echt iemand die uit mijzelf iets creatiefs gaat doen, maar op deze school ben je er toch mee bezig. Het is wel spannend om iets achter te laten waar je altijd op hebt gezeten, maar ik vind het wel tijd daarvoor. Het lijkt mij leuk om nieuwe kinderen te ontmoeten en eigen vrienden te maken.

Mijn tip voor het Zonnewiel is dat ze alle feesten moeten houden. Ik heb gehoord dat ze willen stoppen met Palmpasen. Ik snap wel dat het een beetje veel wordt allemaal, maar deze feesten horen gewoon bij de vrijeschool.

Boek & kind

TEKST EN BEELD: PETRA VAN HELDEN

Mink (klas 1)

Ik vind dit boek heel mooi want ik hou van dino's en er zitten mooie plaatjes in. Er staat een stukje in over een slang die zo hoog is als twee touringcars en zo breed dat hij niet door de deur past. Er staan veel enge beesten in. Dit boek is een serie en je hebt ook boeken over het heelal, de aarde, het water en de planten, maar dit is mijn lievelings. Papa of mama lezen het vaak voor. We kijken eerst achterin, want daar staan plaatjes van alle dieren die in dit boek staan, en dan kies ik er een uit en die gaan we lezen. Als je veel over dino's wilt weten dan is dit een goed boek. Ik heb veel dinoboeken thuis, maar dit is wel de gaafste en er staan de meeste dino's in.

Het dikke boek van alle bijzondere dino's

Anusuya Chinsamy-Turan | Uitgever: Lannoo

Fien (klas 3)

Ik lees nu De Waanzinnige boomhut van 39 verdiepingen. Het gaat over Terry (die grappig is) en Andy (dat is de ik-persoon) die wonen in een boomhut. Dit boek is een serie en in elk deel bouwen ze er 13 verdiepingen bij. Deel 1 en 2 heb ik al gelezen.

Aan het begin vertellen ze altijd welke verdieping ze er bij hebben gemaakt en in dit deel is de verdieping nog niet af. Terry maakt een uitvinding met een hand die de verdieping moet maken en dan gaan Andy en Terry lol maken, maar dan willen ze zelf weer gaan bouwen en dan houdt de hand hun tegen.

Wat ik leuk vind is dat er altijd iets gebeurt en er staan leuke plaatjes in. In onze klas worden de boomhutboeken veel gelezen. Juf heeft ons zelfs een keer aangesproken dat we ook andere boeken moeten lezen, want anders lees je alleen maar deze en ontdek je nooit wat anders. Dat ga ik wel doen, maar ik ga eerst de hele riedel lezen.

De waanzinnige boomhut 3 - De waanzinnige boomhut van 39 verdiepingen

Andy Griffiths en Terry Denton | Uitgever: Lannoo

Pepijn (klas 5)

De Hobbit speelt zich af in een fantasiewereld. Hobbits zijn zo groot als de helft van een mens, ze hebben grote voeten en houden niet van avonturen. Maar Bilbo Balings komt toch in een avontuur terecht met dwergen en een tovenaars. Hij komt in een berg met onderaardse gangen en een schat die bewaakt wordt door de rode draak Smaug. Hij raakt bewusteloos en als hij wakker wordt, vindt hij een ring. Die ring is betoverd, want je kunt er onzichtbaar mee worden, maar je wordt er ook hebzuchtig van. Bilbo heeft niet door dat hij er door beïnvloed wordt. Aan het eind van het verhaal is er een grote oorlog met vijf legers.

Ik hou van fantasieboeken en spannende boeken. Vroeger was De gebroeders Leeuwenhart mijn lievelingsboek en later De Grijze Jager. Van De Grijze Jager heb ik 11 delen gelezen en nu lezen veel kinderen van mijn klas die ook. En ik heb pas in drie weken 2.5 Harry Potter gelezen. Ik schrijf zelf ook verhalen. Nu ben ik een verhaal aan het schrijven over een jongeman, Bombur, die in het bos woont en met dieren kan praten.

De Hobbit is nu mijn lievelingsboek. Het is wel moeilijk en het heeft veel beschrijvingen, maar dat vind ik wel fijn want dan weet je precies hoe het er uit ziet. Het is een boek waar je van moet houden.

De Hobbit

J.R.R. Tolkien | Uitgever: Boekerij

Achter de schermen

TEKST: MARRIT OP TEN NOORT | BEELD: MARRIT OP TEN NOORT EN JENTL VAN WIJK

Een rek vol met kleren, op de tafels stukgelezen scripts. Het is toneelperiode in klas 4. In de zaal staat een burcht klaar om een bende rovers te ontvangen. Hoe gaan de laatste repetities van Ronja de Roversdochter eraan toe?

Buiten

Dinsdagmiddag, de toneelkleding hangt klaar in de klas, maar wordt niet aangetrokken. In de zaal wordt al lesgegeven, dus deze repetitie vindt plaats in het prille lentezonnetje op het plein. Juf staat met een lessenaar en het script klaar, maar doet weinig meer dan de kinderen een startsein geven. Lachend, vol overtuiging komt de boel op stoom. Van het openingsnummer met gebalde vuisten in de lucht, naar het in tweeën scheuren van de burcht. De kinderen spelen alsof ze altijd al rovers zijn geweest. Ze weten wat ze moeten doen, zeggen, wanneer ze wisselen van plek of rol. Ze helpen elkaar en heel af en toe zegt juf een woordje, zodat de vergeten zinnen weer op stoom komen. Wat een geoliede machine. Maar vooral wat een plezier in het spelen heeft de klas.

Omkleden

De volgende dag gaat de repetitie weer anders dan anders: juf is er niet, maar invaljuf Iris wel. Geen nood, alsof ze het al weken doet, wappert ze met het script en vraagt de kinderen elkaar te helpen met de kleding aantrekken. Binnen 10 minuten is iedereen omgetoverd tot rover, Ronja, Birk, rijk persoon, soldaat, vogelheks, moen of een van de vele andere rollen. Drie jongens rennen naar het zoldertje: zij doen het licht. Gewapend met een heus lichtplan met tekeningen zorgen zij dat het dag en nacht wordt in de Mattisburcht. Een plank zorgt voor de specials effects: donder en bliksem klinkt en in de onweersnacht wordt Ronja geboren.

In de spotlight

Even later rennen de lichtmannen zelf als de bliksem naar beneden: ze moeten het toneel op om hun rol te spelen. Als ze weer aan de knoppen zitten, hoor je een zacht gemurmel. Binnensmonds praten ze alle teksten van het toneel mee. Met de laatste aanwijzingen dat de spotlight niet te wild over het toneel moet bewegen, zijn ook de heren achter de schermen er helemaal klaar voor. Ze zingen uit volle borst mee met de rest van de klas: 'Wij zijn de wilde rovers, wij kunnen er wat van, wij houden niet van rusten, wij houden van geweld, we zijn alleen maar kalm als het geld wordt geteld.'

Ronja de Roversdochter

Ronja de Roversdochter

Stralen op het toneel

Wie denkt dat een toneelperiode bestaat uit de opvoering voor school en ouders, heeft het mis. De weken ervoor zijn net zo leerzaam en belangrijk. Waarom wordt er veel toneel gespeeld op vrije scholen en ook op het Zonnewiel? Meester Tim van klas 4 vertelt.

Tim: 'De toneelperiode heeft twee kanten. Aan de ene kant is het een hele uitgebreide taalperiode. De kinderen verbinden zich met spreken, lezen en voordragen. Heel praktisch. De andere kant is dat toneel een mooi middel is om de vertel- of ontwikkelingsstof van dat jaar te behandelen. De keuze voor een stuk is daar altijd aan gelinkt. Klas vijf is bij ons de uitzondering met het Sint Maarten toneelstuk. Klas zes is ook net wat anders met het eindtoneelstuk, maar verder passen de stukken bij de sprookjes, fabels en legenden, het Oude Testament en de Noorse mythologie.'

Ronja

'Dit jaar hebben we dat in klas 4 vrij ruim opgevat. Ronja de Roversdochter is niet direct een Noorse mythe. Maar het past wel in het sfeerbeeld en sluit ook in thematiek mooi bij de vierdeklasser aan. Ronja gaat op eigen benen staan, tegenover haar ouders. Dat is leuk maar ze krijgt ook te maken met wat daar lastig en uitdagend aan is. Toch komt alles weer goed. Die thematiek zit ook in de Edda. De godenwereld vergaat uiteindelijk maar uit die as ontstaat weer iets nieuws.'

Masker

'Toneelspelen is iets taligs, maar wel met nadruk op het spelen. De kinderen gaan zich inleven en verbinden met de personages. Ze zetten een ander masker op dan in het dagelijks leven. Iemand met een bepaalde onhebbelijkheid kan je op toneel geweldig tot uiting laten komen. Of een kind krijgt een rol waarmee je diegene probeert te prikkelen. Het muurbloempje waar je een lichtje op zet, wat komt er naar voren? Laat maar zien!'

Rolverdeling

'In een ideale wereld kan je als docent rekening houden met al deze voorkeuren bij de rolverdeling. De praktijk is best wel schipperen. Je probeert al eerder in het proces bij de invulling van de toneelperiode de kinderen op hun plek te krijgen. Onder klas vier spelen de kinderen veel meer met de hele klas het stuk. Iedereen kent alle tekst, je speelt alle rollen. Op het laatst komt dan de rolverdeling. De kwaliteiten van koning of zwerver heb je allemaal gevoeld en gespeeld en ook je klasgenoten zien doen. Dat maakt het een hele waardevolle

periode. In de hogere klassen komen er achter de schermen activiteiten bij als belichting, kostuums of decorbouw. Ze gaan zelf organiseren, posters maken, plannen en samenwerken. Vaardigheden die niet exclusief voor toneel zijn, maar waar je wel goed je tanden in kan zetten.'

Toneeloefeningen

'Per leerkracht zijn er de nodige verschillen bij het invullen van de toneelperiode. Zo hebben wij dit jaar toneeloefeningen gedaan. We begonnen met een warming up, niet direct met het stuk. Een oefening is 'de klachtenbalie': een kind is de baliemedewerker, de ander komt iets terugbrengen. De baliemedewerker weet wat voor voorwerp het is, de ander moet daar al spelend achter komen. Heel leuk. Of we oefenden één voor één met rondlopen als Ronja. Nummer twee doet hetzelfde als nummer één maar dan net een beetje groter. Zo gaat dat door tot het helemaal over de top is. Zulke voorbereidende oefeningen zorgen ervoor dat iedereen ontspannen is.'

Wedstrijdspanning

'Kinderen genieten van toneel of vinden het niets. Net als er met rekenen of tekenen kinderen zijn die denken 'van mij hoeft dit niet'. In de lagere klassen blijft dat een beetje onder de radar omdat je het meer met z'n allen doet. Maar voor de hogere klassen geldt ook dat ze ontdekken: hé, toneel scheelt een heleboel oefeningen, dus dit is wel beter dan rekenen. Dit keer hadden we met klas vier een eind-lied waar de hele klas aan mee deed. Dan ben ik zo beretrots op hoe ze dat neerzetten. Dat is echt de verdienste van de kinderen, hoe ze daar met elkaar staan te stralen en allemaal meezingen...'

Juf Anita

neemt afscheid
van klas 6

Juf Anita heeft deze klas drie jaar lang begeleid, opgeleid en zien ontwikkelen tot tieners. Hoe is dat? Hoe heeft ze deze klas ervaren in al die jaren? Waar gingen de leerlingen van stralen en waar gaat de juf zelf van stralen? Hoe is het om na drie jaar afscheid te nemen van een klas? Ik vroeg ernaar.

Hoe heb je deze klas ervaren en zien veranderen in die drie jaar?

'Ik heb een stel jonge honden zien opgroeien tot energieke pubers. Ik heb gezien dat ze steeds beter kunnen samenwerken, dat ze echt kunnen knallen als ze zich ertoe

DOOR: MIRANDA VAN DEN AKKER | BEELD: PETRA VAN HELDEN

zetten. Vooral in periode-werk was dat heel erg duidelijk. Ze hebben veel mooie dingen neergezet en laten zien! Maar je merkt dat ze echt klaar zijn voor de volgende stap: het Voortgezet Onderwijs.'

Wat heb jij de klas meegegeven in de afgelopen jaren?

'Ik hoop dat ik ze mee heb kunnen geven dat leren leuk is. Dat kan in alle vormen zijn; lezen, schrijven en rekenen maar ook dansen, tekenen of sporten. Dat als je iets doet, je dat met alles wat je in je hebt doet, want dan geniet je ervan. Ik hoop dat ze ervaren hebben dat als je samenwerkt, ze heel veel kunnen. Er zit heel veel talent in deze klas, op allerlei vlakken. Als ze dat samen brengen, dan kunnen ze heel ver komen. Deze klas heeft veel in- en uitstroom gehad de laatste drie jaar. Je zag dat ze daar open voor stonden maar dat ze het tegelijk lastig vonden. Nieuwe dingen moesten een plekje krijgen in de 'stroom van doorgaan'. Dat hebben ze echt moeten leren. Ik heb geprobeerd dit te bevorderen door ze steeds in nieuwe groepjes te zetten zodat ze steeds met andere kinderen moesten samenwerken. Ik heb geprobeerd er een kleine gemeenschap van te maken.'

Wanneer heb jij de klas echt zien stralen?

'Als ze gezamenlijk een project oppakken. Bijvoorbeeld toen ze in klas vier periode-les hadden over dieren. Ze hebben toen een dierenmuseum ontwikkeld waar de ouders naar mochten komen kijken. In elke ruimte had een groep een andere vorm van presenteren bedacht. Elk groepje was uniek en het geheel was geweldig! Of het zwemmen in klas vijf waar ze elkaar heel erg aanmoedigden. En bij Sint Maarten dit jaar, waarbij ze huisjes maakten voor de kleuters. Dan zie je dat ze er echt samen iets van maken. Bij presentaties moedigen ze elkaar aan. Diegene die dat moeilijk vinden, trekken zich daar enorm aan op. Maar ook als we dingen doen met jongere kinderen, zijn ze heel zorgzaam.'

Waar ga jij als juf van stralen in of met de klas?

'Ik kan echt genieten als er een gemeenschap ontstaat. Als de klas in beweging komt, voelen ze zich lekkerder en komen ze enorm in hun kracht. Zoals de dag dat we wilgen gingen knotten. Iedereen was actief aan het zagen en met z'n allen hebben we een geweldige dag gehad. Ook met periode-werk zie je dat ze heel veel samen oppakken en dan geweldige creatieve ideeën krijgen. Als dingen mij minder energie kosten en de klas in een flow zit waarbij het ook hen minder energie kost, dan ga ik stralen!'

Hoe is het om afscheid te nemen van een klas die je drie jaar lang hebt gevolgd en begeleid? Heb je daar zelf een ritueel voor?

'Ik ben niet zo goed in afscheid nemen. Dus ik ben wel blij dat ze na klas 6 echt van school zijn. Dat is anders dan als je afscheid neemt van een derde klas waarbij je de kinderen toch nog blijft zien. Je rol als docent is in de vierde en vijfde klas

echt anders, schoolser. In klas 6 moeten ze veel meer dingen zelf uitzoeken. Jij bent als docent dan meer beschouwend, je geeft feedback. Je merkt dat ze ook niet meer zoveel met je delen, dat ze echt groeien naar die volgende stap in hun leven. Het leren gaat er een beetje vanaf in het laatste half jaar, de sfeer wordt echt anders. Ze werken dan toe naar het eindtoneelstuk. Dat is echt anders dan de toneelstukken in de andere jaren waarin je vaak rollen toewijst, daar waar ze bijvoorbeeld wat van te leren hebben. In klas 6 is het grootser, ze maken hun eigen decor, verzorgen zelf de belichting, maken hun eigen muziek. Ze mogen hier ook zelf kiezen welke rol ze willen innemen tijdens het toneelstuk en doen daar dan ook echt auditie voor.'

Met welke tradities of rituelen neemt de klas afscheid van de school?

'Uiteraard is er het 6e klas kamp, waarvoor ze het hele jaar al geld aan het inzamelen zijn met de verkoop van eigen baksels, de rommelmarkt en de sponsorloop. Kamp is voor hen dan ook echt een afsluiter. In die laatste week wordt het toneelstuk opgevoerd, krijgen zij de getuigschriften en is hun afscheidsfeest. Op de allerlaatste dag doet elke klas iets om het afscheid onvergetelijk te maken. De vijfde zingt een lied waarin alle kinderen genoemd worden. Vorig jaar hebben ze dat zelf ook briljant gedaan! Er zitten echt een paar dichters in de klas. Daarna gaan ze over de rode loper. De hele school gaat in een soort haag staan waar de klas doorheen loopt, het schoolplein af. Dan is het klaar!'

Hoe bereid je je voor op een nieuwe klas?

'Aan het einde van het schooljaar, doe je al iets met je nieuwe klas. Zo leer je ze al een beetje kennen. Wij krijgen een overdracht en luisteren goed naar de leraren die de klas al hebben gehad. Voor mij is het wel gezond om eerst deze klas af te maken, dan goed uit te rusten. De vakanties waarin je nog je eigen klas hebt, dat zijn voor mij echt 'grote vakanties'. Bij de start van een nieuwe klas neem je al dingen mee in je vakantie. Je leest je in, je hebt dingen over de kinderen gehoord, je bent nieuwsgierig naar wat zal het gaan worden. Met een open blik beginnen is ook altijd mooi. Als je van de zesde klas weer naar een vierde klas gaat, zal je ze altijd een beetje benaderen als zesde klassers. Het kost wat weken om af te stemmen op de klas. Je moet ze leren kennen en zij jou. Maar dat komt altijd goed.'

Wat zou je de klas willen meegeven nu ze af gaan zwaaien?

'Dat iedereen in de klas alles in zich heeft om het leven te gaan leven dat ze graag willen leven. Dat ze daarop mogen vertrouwen. Tegenslagen horen daarbij. Die zullen komen, maar daar moeten ze niet van schrikken: ze kunnen dit aan!'

V Ouder in het licht Vertrouwen hebben in wat het leven je geeft

Ik heb Crystal Molenaar, moeder van Yindi uit klas 3, mogen interviewen over haar bedrijf 'Crystal Helder', haar zelfgebouwde woning, haar missie, de keuze voor deze school en natuurlijk naar wat haar doet stralen!

Crystal woont in haar eigen gecreëerde droomwoning in Tienhoven, midden in de natuur. Zij heeft haar woning zelf vormgegeven en haar eigen energie in elk stukje van haar huis achtergelaten. Zo zitten in de muren van haar huis mooie briefjes en edelstenen. Eigenhandig en met hulp van vriendinnen heeft ze, nadat het fundament was geplaatst, zichzelf van alles aangeleerd om haar eigen woning te bouwen. Juist het

TEKST: LOTTE WOLTERS | BEELD: FERRY VAN NIMWEGEN

toevoegen van haar eigen energie in elk plekje en hoekje van het huis, zorgt ervoor dat ze zich daar helemaal thuis voelt. Klas 3 is dit voorjaar, in het kader van de bouwperiode, bij haar lang geweest en de kinderen hebben daar zelfs mogen leren leemstucen. Crystal laat zien dat ze niet bang is voor een uitdaging en ook niet voor verandering.

Tien jaar geleden was Crystal nog onderdeel van een technische mannenwereld, waarbij ze verantwoordelijk was voor het licht bij bands, bekende DJ's, bij organisaties als Tivoli en bij verschillende festivals. Hier zette ze vanuit haar creativiteit en vanuit haar gevoel voor muziek mensen in het licht. Door het licht naadloos aan te laten sluiten bij de muziek, had ze de controle om een zaal tot leven te laten komen, de ruimte te laten verstillen of juist in verwarring te brengen door het licht te doven. Als we het hebben over stralen, heeft ze hier flink bijgedragen in het laten stralen van mensen. Waar ze technisch duidelijk wat achterliep bij de rest van haar collega's, waren deze collega's juist onder de indruk van de manier waarop Crystal vanuit haar gevoel kon aansluiten bij de muziek en de sfeer die de muziek over kon brengen aan het publiek. Dit is niet zo gek want Crystal is eigenlijk van jongs af aan gevoelig geweest en had altijd al een enorm sterke intuïtie. Deze kwam dan ook goed van pas als pedagogisch medewerker waarbij zij nog steeds mensen echt ondersteunt om dichterbij zichzelf te komen en te vertrouwen hebben in wat het leven je geeft.

Crystal haar missie

Naast haar werk als pedagoog, is zij in 2018 ook haar eigen praktijk gestart waarbij ze anderen leert dat in alles een boodschap zit en je daar bewust van te zijn. Ook leert zij mensen te luisteren naar wat het lichaam je aangeeft. Gedurende haar basisschooltijd was voor Crystal de basis gelegd voor haar praktijk. Zij voelde in de klas (vanaf groep 5) al welke pijn haar klasgenoten hadden en welke behoefte daaronder lag. Echter, toen wist ze nog niet hoe ze hiermee om kon gaan. Door verschillende studies, werk- en persoonlijke ervaringen (waaronder het moederschap) kwam ze steeds dichterbij zichzelf door haar lichaam en gevoelswereld serieuzer te nemen en de weg naar binnen te volgen. In haar praktijk geeft Crystal trainingen en individuele begeleiding om anderen te leren te luisteren naar hun lichaam als het ziek is en de signalen te herkennen die het lichaam dan geeft. Dit is een onderdeel van de Germaanse geneeskunde. Deze geneeskunde spreekt over conflictsituaties waarvan de mens zich bewust mag worden en vanuit vertrouwen mag voelen wat is, zodat deze opgelost kan worden. Als het conflict is opgelost, kan de ziekte tot een hoogtepunt komen om vervolgens te verdwijnen. Crystal geeft aan dat voor haar gevoel de westerse geneeskunde veel aandacht besteedt aan het oplossen van de uiting van de ziekte en minder aandacht geeft aan de betekenis achter de ziekte. In de Germaanse geneeskunde en ook in de antroposofie is de zienswijze dat een ziekte ergens voor staat en ook gezond kan zijn en dat na bijvoorbeeld een kinderziekte een sprong in de ontwikkeling van een kind kan volgen. Ik dacht meteen aan de oorontsteking van mijn oudste dochter in de middelste kleuterklas. Die had na het horen van een bericht wat ze niet kon verwerken, enorm oorontsteking die niet doorzette. Toen ik de betekenis doorhad, haar hierin erkende en ondersteunde kwam er een doorbraak met als gevolg dat ik een joekel van een dikke vieze prop in haar oor

mocht verwijderen. Inmiddels voelt mijn dochter zich weer als een vis in het water, al druipt haar oor nog steeds na. Crystal geeft zelf ook enkele voorbeelden van haarzelf na een verschrikkelijk ongeluk wat ze heeft meegemaakt, waardoor haar kaak was verbrijzeld en welke conflicten binnen zichzelf zij hiermee op heeft kunnen lossen. Hierdoor kan ze zich nu meer dan ooit uit spreken en laten zien.

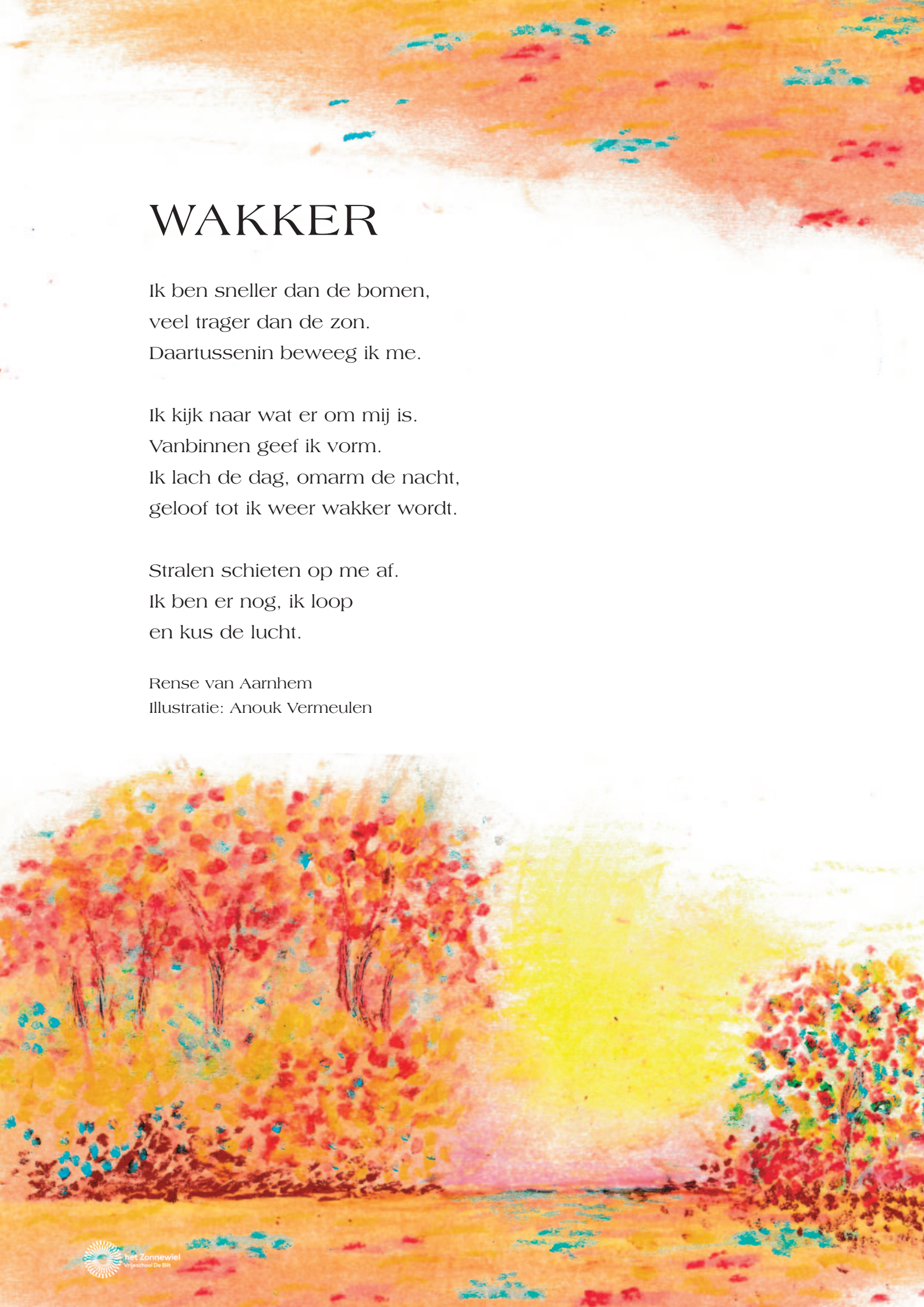
Wat laat Crystal stralen?

Met haar eigen praktijk geeft ze workshops om mensen bewust te maken van de betekenis van de ziektes, per lichaamsdeel uiteengezet, en deze zitten helemaal vol. Om zo vanuit haar flow, haar passie en creatiekracht te kunnen staan voor deze andere visie op geneeskunde, doet Crystal stralen. Terwijl ze dit vertelt twinkelen haar ogen en verschijnt een enorme glimlach op haar mond. Onder andere deze visie op gezondheid, die tevens veel raakvlakken heeft met de antroposofische wijze van kijken naar ziekte, heeft haar doen kiezen voor de vrijeschool. Het Zonnewiel had echt haar voorkeur bij het maken van een keuze van een school, omdat haar dochter hier echt werd gezien in wie ze was in alle facetten. De holistische kijk, het samen kijken en proberen aan te sluiten bij wat nodig is, is tot nu toe hartverwarmend geweest. Het is niet altijd de makkelijkste weg om echt aan te sluiten en maatwerk te leveren, maar zorgt er op de langere termijn wel voor dat je het kind in zijn kracht zet en in dit geval haar potentieel wordt benut, waardoor het gaat stralen!

Van een stralende ondernemer en vooral ook liefdevolle en trotse moeder neem ik afscheid. Het was een inspirerende en bijzondere ontmoeting.

WAKKER

Ik ben sneller dan de bomen,
veel trager dan de zon.
Daartussenin beweeg ik me.

Ik kijk naar wat er om mij is.
Vanbinnen geef ik vorm.
Ik lach de dag, omarm de nacht,
geloof tot ik weer wakker wordt.

Stralen schieten op me af.
Ik ben er nog, ik loop
en kus de lucht.

Rense van Aarnhem

Illustratie: Anouk Vermeulen